

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΚΕΧ

JUST/2018/JACC/PR/CRIM/018

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8

Ανάπτυξη και οργάνωση της κατάρτισης των δικηγόρων σχετικά με τους κανόνες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ΚΕΧ) και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΧΤ) σε επίπεδο ΕΕ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ

---

22 Φεβρουαρίου 2021

Δήλωση αποποίησης ευθύνης

Οι παρούσες πληροφορίες καταρτίστηκαν στο πλαίσιο σύμβασης με την Ευρωπαϊκή Ένωση (αριθμός αναφοράς: JUST/2018/JACC/PR/CRIM/018) και δεν αντιπροσωπεύουν την επίσημη γνώμη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Επιτροπή και οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο που ενεργεί εξ ονόματός της δεν φέρουν ευθύνη για την ενδεχόμενη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτές.

ΕΚΔΟΤΕΣ

Ίδρυμα Ευρωπαϊκών Δικηγόρων

Fluwelen Burgwal
58 2511 CJ — Χάγη
Κάτω Χώρες
+31 612 990 818
www.elf-fae.eu
info@elf-fae.eu

Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρώπης

Rue Joseph II, 40
1000 — Βρυξέλλες
Βέλγιο
+32 2234 6510
www.ccbe.eu
info@ccbe.eu

Φωτογραφίες (εξώφυλλο)

© Adobe Stock

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΤΡΟΠΟΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ	6
<i>Μαθησιακά αποτελέσματα</i>	6
<i>Μεθοδολογία</i>	6
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	8
ΠΗΓΕΣ	10
ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ	11

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν εγχειρίδιο κατάρτισης (στο εξής: εγχειρίδιο εκπαιδευτή) εκπονήθηκε για όσους παρέχουν κατάρτιση σε δικηγόρους σχετικά με τους κανόνες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, ΚΞΧ) και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΧΤ) σε επίπεδο ΕΕ. Διατίθεται επίσης αντίστοιχο εγχειρίδιο (εγχειρίδιο χρήστη) για όσους συμμετέχουν ως εκπαιδευόμενοι στο πρόγραμμα κατάρτισης.

Αμφότερα τα εγχειρίδια αποτελούν προϊόντα σύμβασης, η οποία ανατέθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Δικηγόρων (European Lawyers Foundation, ELF) και στο Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων της Ευρώπης (Council of Bars and Law Societies of Europe, CCBE), με αντικείμενο την «Ανάπτυξη και οργάνωση της κατάρτισης των δικηγόρων σχετικά με τους κανόνες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ΚΞΧ) και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΧΤ) σε επίπεδο ΕΕ» (σύμβαση υπηρεσιών JUST/2018/JACC/PR/CRIM/0185).

Οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προκήρυξη του διαγωνισμού είναι οι εξής:

«Ο γενικός στόχος της σύμβασης είναι η εκπαίδευση, η ευαισθητοποίηση και η προώθηση της διάδοσης μεταξύ των νομικών των βασικών αρχών και των εννοιών των κανόνων της ΕΕ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Σκοπός της σύμβασης είναι να αναλύσει, να αξιολογήσει και να υποστηρίξει τις ανάγκες των νομικών αυξάνοντας την συνειδητοποίηση του ρόλου και των υποχρεώσεών τους όσον αφορά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. νομιμοποίησης στο πλαίσιο της οδηγίας.

Ο συγκεκριμένος στόχος είναι το πρόγραμμα κατάρτισης να προσεγγίσει το μεγαλύτερο δυνατό κοινό των δικηγόρων σε ολόκληρη την Ένωση. Συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες κατάρτισης μπορούν να βοηθήσουν τους ενδιαφερόμενους δικηγόρους να απαντήσουν με ποιο τρόπο μπορούν καλύτερα:

- να έχουν πρόσβαση στις σχετικές υποχρεώσεις όσον αφορά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και να τις κατανοούν, να προβληματιστούν σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι δικηγόροι και τα δικηγορικά γραφεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν δολίως για ενέργειες νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας,*
- να προβληματιστούν σχετικά με τις πρακτικές που μπορούν να υιοθετήσουν οι δικηγόροι και τα δικηγορικά γραφεία στη συγκεκριμένη δικαιοδοσία τους και σύμφωνα με τους σχετικούς κανονισμούς, ώστε να διασφαλιστεί η τήρηση των υψηλότερων δεοντολογικών προτύπων του επαγγέλματος,*

- να εντοπίσουν το πρόβλημα που μπορεί να προκύψει κατά την ερμηνεία συγκεκριμένων διατάξεων υπό το πρίσμα υποθετικών και πραγματικών περιπτώσεων και ιδίως λόγω της συνέχειας των επιχειρηματικών σχέσεων τους με τους πελάτες τους και άλλων παραμέτρων.».

Πριν από την ανάπτυξη των εγχειριδίων κατάρτισης, η κοινοπραξία εταίρων προέβη σε αξιολόγηση των αναγκών κατάρτισης και ανέπτυξε στρατηγική κατάρτισης με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν σε ερωτηματολόγιο σχετικά με τις τρέχουσες πρακτικές κάθε κράτους μέλους όσον αφορά την κατάρτιση των δικηγόρων σχετικά με τους κανόνες ΚΕΧ/ΧΤ σε επίπεδο ΕΕ. Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε και από τις 27 δικηγορικούς συλλόγους της ΕΕ που είναι μέλη του CCBE καθώς και από το Ηνωμένο Βασίλειο.

Αξίζει να υπενθυμιστεί το [ιστορικό των οδηγιών ΚΕΧ/ΧΤ](#), δεδομένου ότι οι οδηγίες αυτές έχουν αντίκτυπο στους δικηγόρους. Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας συνιστούν σοβαρές απειλές για τη ζωή και την κοινωνία και συνεπάγονται βία, τροφοδοτούν περαιτέρω εγκληματικές δραστηριότητες και απειλούν τα θεμέλια του κράτους δικαίου. Δεδομένου του ρόλου του δικηγόρου στην κοινωνία και των εγγενών επαγγελματικών και άλλων υποχρεώσεων και προτύπων, οι δικηγόροι πρέπει ανά πάσα στιγμή να ενεργούν με ακεραιότητα, να σέβονται το κράτος δικαίου και να προσέχουν ώστε να μη διευκολύνουν καμία εγκληματική δραστηριότητα. Για τον λόγο αυτόν, οι δικηγόροι οφείλουν να έχουν διαρκώς επίγνωση της απειλής που συνιστούν οι εγκληματίες οι οποίοι επιδιώκουν να κάνουν κατάχρηση του νομικού επαγγέλματος κατά την άσκηση δραστηριοτήτων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Οι δικηγόροι και τα δικηγορικά γραφεία πρέπει να μεριμνούν ώστε να γνωρίζουν και να συμμορφώνονται με τις υποχρεώσεις που υπέχουν στον τομέα της ΚΕΧ/ΧΤ, οι οποίες απορρέουν από:

- (i) τη βασική δεοντολογία του νομικού επαγγέλματος, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης να μην υποστηρίζουν ούτε να διευκολύνουν την εγκληματική δραστηριότητα και
- (ii) τις απαιτήσεις του δικαίου της Ένωσης.

Όλοι οι δικηγόροι της ΕΕ πρέπει να γνωρίζουν και να εκπαιδεύονται συνεχώς σχετικά τόσο με τις συναφείς νομικές και δεοντολογικές υποχρεώσεις που ισχύουν όσο και με τους κινδύνους που σχετίζονται με τον τομέα δικηγορίας τους και τους πελάτες τους. Και τούτο ειδικότερα επειδή οι δραστηριότητες των εγκληματιών στον τομέα της ΚΕΧ/ΧΤ εξελίσσονται ταχύτατα και σε διαρκή βάση ώστε να καθίστανται περισσότερο εξεζητημένες. Η ευαισθητοποίηση, η επαγρύπνηση, η αναγνώριση των προειδοποιητικών σημάτων (red flags) και η σύνεση αποτελούν τα καλύτερα εργαλεία του δικηγόρου για την αξιολόγηση καταστάσεων που ενδέχεται να εγείρουν ανησυχίες σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Σκοπός του παρόντος εγχειριδίου είναι να βοηθήσει τους εκπαιδευτές που παρέχουν κατάρτιση σε δικηγόρους στον τομέα ΚΕΧ/ΧΤ να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να οργανώσουν την εν λόγω κατάρτιση, ώστε οι δικηγόροι να κατανοήσουν πλήρως την έκταση των

νομικών και δεοντολογικών υποχρεώσεων που υπέχουν καθώς και τον βαθμό στον οποίο είναι ευάλωτοι σε κινδύνους που συνδέονται με τη συμμετοχή σε δραστηριότητες ΚΞΧ/ΧΤ.

ΤΡΟΠΟΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ

Το παρόν εγχειρίδιο εκπαιδευτή συνοδεύεται από εγχειρίδιο χρήστη, το οποίο απευθύνεται σε όσους συμμετέχουν στο πρόγραμμα κατάρτισης.

Το εγχειρίδιο χρηστών καθορίζει με ορισμένο βαθμό λεπτομέρειας το πλαίσιο για τους κανόνες ΚΞΧ/ΧΤ σε επίπεδο ΕΕ. Θα πρέπει να θεωρείται το βασικό υπόδειγμα για την κατάρτιση των δικηγόρων σχετικά με αυτούς τους κανόνες. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να εκληφθεί ως σταθερό πρόγραμμα που πρέπει να ακολουθείται τυφλά σε κάθε σεμινάριο κατάρτισης, για τον προφανή λόγο ότι τα σεμινάρια ενδέχεται να διαφέρουν ανάλογα με τους ακόλουθους παράγοντες:

- την προηγούμενη γνώση και εμπειρία του κοινού·
- τον βαθμό στον οποίο οι αποδέκτες είναι ευάλωτοι σε συγκεκριμένους κινδύνους ΚΞΧ/ΧΤ·
- τη διάρκεια του κύκλου κατάρτισης (δεδομένου ότι είναι πιθανό να είστε περισσότερο γενναϊόδωροι με το περιεχόμενο κάθε σκέλους σε μακρότερο κύκλο μαθημάτων)·

αν ο κύκλος μαθημάτων είναι γενικός και καλύπτει ολόκληρο το θέμα ή επικεντρώνεται ειδικά σε ένα μόνο πεδίο του θέματος.

Με άλλα λόγια, το εγχειρίδιο χρήστη θα πρέπει να θεωρείται εφελτήριο για τα σεμινάρια κατάρτισης που ακολουθούν το σχέδιό του.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Πριν από την εκπόνηση των εγχειριδίων εκπαιδευτή και χρήστη, πραγματοποιήθηκε ανάλυση των αναγκών κατάρτισης των δικηγόρων της ΕΕ, ακολουθούμενη από αξιολόγηση των αναγκών κατάρτισης. Η αξιολόγηση των αναγκών κατάρτισης θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη κατά τις προπαρασκευαστικές εργασίες ενός σεμιναρίου κατάρτισης, με βάση το περιεχόμενο του εγχειριδίου χρήστη. Η αξιολόγηση των αναγκών κατάρτισης καθορίζει τα μαθησιακά αποτελέσματα όσον αφορά τις δεξιότητες, τις ικανότητες και τις γνώσεις και χρησιμοποιήθηκε ως βάση για το παρόν εγχειρίδιο εκπαιδευτή.

Ένα από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των αναγκών κατάρτισης ότι οι δικηγόροι επιθυμούν διακαώς πρακτική κατάρτιση, η οποία επικεντρώνεται σε περιπτώσιολογικές μελέτες και βέλτιστες πρακτικές. Η κατάρτιση που βασίζεται στις καθημερινές απαιτήσεις και στην πραγματικότητα της νομικής πρακτικής θα είναι ευπρόσδεκτη από το κοινό. Κάθε σεμινάριο κατάρτισης θα πρέπει να επιτυγχάνει ισορροπία μεταξύ, αφενός, της αναγκαίας διδασκαλίας της ουσίας των κανόνων ΚΞΧ/ΧΤ και, αφετέρου, των παραδειγμάτων που το καθιστούν ζωντανό για την άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος.

Μολονότι το εγχειρίδιο χρήστη δεν περιέχει περιπτώσιολογικές μελέτες, οι εκπαιδευτές

παραπέμπονται στον οδηγό με τίτλο «[A lawyer's guide to detecting and preventing money laundering](#)» [Οδηγός δικηγόρων για τον εντοπισμό και την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες], που δημοσιεύθηκε από το CCBE, τον Διεθνή Δικηγορικό Σύλλογο (International Bar Association, IBA) και τον Αμερικανικό Δικηγορικό Σύλλογο (American Bar Association, ABA) το 2014, και στον οποίο παρουσιάζονται διάφορες περιπτώσιολογικές μελέτες στις σελίδες 39-46. Περισσότερες πληροφορίες παρέχονται στην ενότητα με τίτλο «Περιπτώσιολογικές μελέτες» κατωτέρω.

Υπάρχουν επίσης εκτενείς κατάλογοι κινδύνων τόσο στην προαναφερόμενη δημοσίευση των CCBE-IBA-ABA όσο και σε άλλη χρήσιμη δημοσίευση με τίτλο «[Guidance for a risk-based approach for legal professionals](#)», που δημοσιεύθηκε από την ομάδα χρηματοοικονομικής δράσης (FATF) το 2019. Οι κίνδυνοι αυτοί κατανέμονται παραδοσιακά σε τρεις τομείς:

- κίνδυνος ως προς τον πελάτη·
- κίνδυνος ως προς τη συναλλαγή·
- γεωγραφικός παράγοντας κινδύνου.

Στο παράρτημα ΙΙΙ της οδηγίας παρατίθεται μη εξαντλητικός κατάλογος των παραγόντων και των ειδών αποδεικτικών στοιχείων δυνητικά υψηλότερου κινδύνου στις ανωτέρω τρεις κατηγορίες, ωστόσο οι δύο προαναφερόμενες δημοσιεύσεις παρέχουν περαιτέρω εκτενή παραδείγματα, και συγκεκριμένα στις σελίδες 28-38 της δημοσίευσης των CCBE-IBA-ABA και στις σελίδες 27-43 της δημοσίευσης της FATF. Οι κίνδυνοι αυτοί αποτελούν πλούσιες πηγές τόσο περιπτώσιολογικών μελετών όσο και βέλτιστων πρακτικών που μπορούν να χρησιμεύσουν ως πρακτικά παραδείγματα για τους δικηγόρους που παρακολουθούν πρόγραμμα κατάρτισης, ενώ στη συνέχεια παρέχεται περισσότερο υλικό σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι δύο δημοσιεύσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε κύκλους κατάρτισης στην ενότητα με τίτλο «Περιπτώσιολογικές μελέτες».

Τέλος, στην αξιολόγηση των αναγκών κατάρτισης απαριθμούνται τομείς στους οποίους η πλειονότητα των δικηγορικών συλλόγων που απάντησαν εκτιμούν ότι οι δικηγόροι έχουν υψηλές ανάγκες κατάρτισης. Οι τομείς αυτοί είναι οι ακόλουθοι:

- (1) έκταση της έρευνας των δικηγόρων για την αναζήτηση της προέλευσης των κεφαλαίων του πελάτη·
- (2) τρόπος διενέργειας εκτιμήσεων κινδύνων ΚΞΧ/ΧΤ για τον ίδιο τον δικηγόρο ή για το ίδιο το δικηγορικό γραφείο, μαζί με πληροφορίες σχετικά με τον κίνδυνο ΚΞΧ/ΧΤ και τον βαθμό στον οποίο ο νομικός τομέας είναι ευάλωτος σε κινδύνους ΚΞΧ/ΧΤ·
- (3) αλληλεπίδραση μεταξύ του γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων (ΓΚΠΔ) και των κανόνων ΚΞΧ/ΧΤ·
- (4) πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα μικρότερα δικηγορικά γραφεία με περιορισμένους πόρους μπορούν να εκπληρώνουν αποτελεσματικά τις υποχρεώσεις που υπέχουν στον τομέα ΚΞΧ/ΧΤ·

(5) τρόπος αντιμετώπισης του γεγονότος ότι υπάρχουν διαφορετικοί κανόνες ΚΕΧ/ΧΤ στα διάφορα κράτη μέλη·

(6) στοιχεία γνώσης του ουσιαστικού αδικήματος, εκτιμήσεις κινδύνων και υποχρέωση αναφοράς (δηλαδή ποιο είναι το απαιτούμενο επίπεδο γνώσης)·

(7) τρόπος εντοπισμού διαφόρων ειδών πελατών, π.χ. φυσικά πρόσωπα, διαφορετικά είδη εταιρειών, καταπιστεύματα κ.λπ.·

(8) ειδικά ζητήματα σχετικά με τους πραγματικούς δικαιούχους·

(9) βαθμός στον οποίο οι δικηγόροι μπορούν να βασίζονται σε πληροφορίες που λαμβάνουν από άλλες υπόχρεες οντότητες.

Επαναλαμβάνεται ότι οι τίτλοι παρατίθενται εν προκειμένω για τη διευκόλυνση των εκπαιδευτών κατά τις προπαρασκευαστικές εργασίες των μαθημάτων τους. Οι απαντήσεις σε πολλά από τα ανωτέρω ερωτήματα περιλαμβάνονται στο εγχειρίδιο χρήστη υπό τους σχετικούς τίτλους. Είναι πιθανό να υπάρχουν συγκεκριμένες πτυχές που είναι σημαντικότερες σε μία δικαιοδοσία απ' ό,τι σε κάποια άλλη.

Μεθοδολογία

Κάθε κύκλος κατάρτισης θα απαιτεί δική του μεθοδολογία. Για παράδειγμα, το στοιχείο του «μαύρου γράμματος του νόμου» («black letter law») μπορεί να απαιτεί παραδοσιακή μέθοδο διάλεξης, συνοδευόμενη από διαφάνειες και σημειώσεις. Ωστόσο, το πρακτικό στοιχείο, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσιολογικών μελετών, μπορεί να διδάσκεται καλύτερα σε μικρά εργαστήρια ή μικρές ομάδες εργασίας του σεμιναρίου κατάρτισης, σε συνδυασμό με ασκήσεις.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Οι ίδιες γενικές αρχές ορθής κατάρτισης ισχύουν και για την κατάρτιση των δικηγόρων στον τομέα ΚΕΧ/ΧΤ.

Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες ειδικές αρχές που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για έναν κύκλο κατάρτισης ΚΕΧ/ΧΤ, οι οποίες είναι οι εξής:

(1) Οι δικηγόροι που συμμετέχουν σε κύκλο κατάρτισης ενδέχεται να έχουν διαφορετικά επίπεδα γνώσεων και προσδοκιών. Είναι σημαντικό να γνωρίζετε εξ αρχής ποιο είναι το επίπεδο γνώσεων που διαθέτουν ήδη οι συμμετέχοντες. Για παράδειγμα, ορισμένοι δικηγόροι ενδέχεται να πιστεύουν ότι οι κανόνες ΚΕΧ/ΧΤ δεν ισχύουν καθόλου για τους ίδιους, και θα πρέπει να δοθεί έμφαση στα λεπτομερή στοιχεία του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας. Κάποιοι άλλοι δικηγόροι είναι πιθανό να έχουν περιορισμένη πείρα στον τομέα του ποινικού δικαίου και, ως εκ τούτου, θα άξιζε να υπογραμμιστεί το είδος των εγκληματικών πράξεων που αποτελούν τη βάση πραγματικών παραδειγμάτων ΚΕΧ/ΧΤ.

Επομένως, η αξιολόγηση του επιπέδου γνώσεων και ευαισθητοποίησης των συμμετεχόντων από την αρχή είναι σημαντική, ενδεχομένως μέσω επίσημου ερωτηματολογίου ή συνεδρίας ταχέων προφορικών ερωτήσεων και απαντήσεων στην αρχή, ώστε να διασφαλιστεί ότι η κατάρτιση θα είναι συναφής και αποτελεσματική.

- (2) Είναι χρήσιμο να προσκαλούνται εξωτερικοί εμπειρογνώμονες ως ομιλητές σε μια εκδήλωση κατάρτισης στον τομέα ΚΞΧ/ΧΤ, ώστε να δοθεί διαφορετική οπτική. Η προφανής επιλογή είναι να προσκληθεί κάποιος από την εθνική μονάδα χρηματοοικονομικών πληροφοριών (ΜΧΠ), η οποία ασχολείται με αναφορές ύποπτων συναλλαγών, δεδομένου ότι μπορεί στη συνέχεια να εξηγήσει το είδος των υποθέσεων που αντιμετωπίζει η ΜΧΠ. Είναι σημαντικό να ενημερωθεί ο εκπρόσωπος της ΜΧΠ ώστε να εστιάσει όχι μόνο σε παραδείγματα που αφορούν δικηγόρους, αλλά να αναπτύξει και παραδείγματα σχετικά με τους συγκεκριμένους κανόνες ΚΞΧ που ισχύουν για τους δικηγόρους, ώστε η παρουσίασή του να είναι συναφής.
- (3) Η νομοθεσία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας είναι ένας τομέας δικαίου στον οποίο η μη τήρηση των ορθών διαδικασιών μπορεί να επισύρει για τον δικηγόρο ποινικές και άλλες ευθύνες, σε αντίθεση με την πλειονότητα των άλλων τομέων άσκησης της δικηγορίας. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό οι συμμετέχοντες να αποχωρήσουν από το σεμινάριο έχοντας διαμορφώσει σαφή εικόνα για τη σημασία των κανόνων και του τρόπου με τον οποίο η μη τήρησή τους μπορεί να ενέχει κίνδυνο ευθυνών και απώλειας φήμης (και ενδεχομένως των μέσων βιοπορισμού, εάν η υπόθεση είναι αρκετά σοβαρή).
- (4) Όπως τονίζεται στο παρόν εγχειρίδιο, οι δικηγόροι δηλώνουν επανειλημμένως ότι μαθαίνουν περισσότερα στον συγκεκριμένο τομέα όταν έρχονται αντιμέτωποι με πραγματικά παραδείγματα. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να ζητείται από όλους τους ομιλητές να παραθέτουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό παραδειγμάτων στις παρουσιάσεις τους, ιδίως επειδή οι σημαντικές φράσεις της οδηγίας δεν είναι πάντοτε αυτονόητες ως προς την έννοια τους. Θα πρέπει επίσης να εξετάζεται το ενδεχόμενο διοργάνωσης σεμιναρίου ειδικά για μία ή περισσότερες περιπτώσιολογικές μελέτες. Περισσότερες οδηγίες σχετικά με το θέμα αυτό παρέχονται στην ενότητα με τίτλο «Περιπτώσιολογικές μελέτες» κατωτέρω. Επιπλέον, θα πρέπει να ενθαρρύνεται η υποβολή ερωτήσεων από τους συμμετέχοντες καθ' όλη τη διάρκεια του σεμιναρίου, καθώς και η γενική αλληλεπίδραση μεταξύ του εκπαιδευτή ή των εκπαιδευτών και των συμμετεχόντων.
- (5) Συχνά, πρόγραμμα κατάρτισης προετοιμάζεται από όσους ειδικεύονται στην κατάρτιση γενικότερα, η οποία καλύπτει πολλά θέματα, δεδομένου ότι η κατάρτιση των επαγγελματιών αυτή καθαυτή αποτελεί αυτοτελή εμπειρογνωσία. Ωστόσο, η κατάρτιση στον τομέα ΚΞΧ/ΧΤ διαφέρει από την κατάρτιση σε θέματα που καλύπτουν αμιγώς το ουσιαστικό δίκαιο, διότι καλύπτει τόσο το ουσιαστικό δίκαιο όσο και τις διαδικασίες που πρέπει να ενσωματωθούν στην πρακτική διαχείριση. Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη ότι η μη συμμόρφωση με τους κανόνες μπορεί να συνεπάγεται σοβαρές κυρώσεις κατά των

ίδιων των δικηγόρων, συμπεριλαμβανομένης της αφαίρεσης της άδειας άσκησης δικηγορίας σε σοβαρές υποθέσεις, ή εν λόγω μη συμμόρφωση βαίνει πέραν της συνηθέστερης περίπτωσης αμέλειας που θα προέκυπτε από την έλλειψη κατάρτισης σε κάποιο ζήτημα ουσιαστικού δικαίου. Είναι σημαντικό το πρόγραμμα κατάρτισης να προετοιμάζεται με γνώμονα αυτά τα στοιχεία. Για τον λόγο αυτόν, συνιστάται στους εκπαιδευτές γενικής κατάρτισης να μεριμνούν για την παρουσία εμπειρογνώμονα σε θέματα ΚΕΧ/ΧΤ ως από κοινού συντονιστή των εργασιών του προγράμματος κατάρτισης, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα σχετικά θέματα καλύπτονται δεόντως από κατάλληλους εμπειρογνώμονες.

ΠΗΓΕΣ

Όπως προαναφέρθηκε, υπάρχουν χρήσιμοι οδηγοί που έχουν δημοσιευθεί για τους δικηγόρους στον τομέα ΚΕΧ/ΧΤ. Έχουν χρησιμοποιηθεί για την κατάρτιση του εγχειριδίου χρήστη και υπάρχουν σχετικές παραπομπές σε προηγούμενες ενότητες του παρόντος εγχειριδίου εκπαιδευτή. Συνιστώνται στους εκπαιδευτές για επιπλέον ιδέες.

Οι δύο κύριοι οδηγοί είναι οι εξής:

- (1) «[A lawyer's guide to detecting and preventing money laundering](#)» [Οδηγός δικηγόρων για τον εντοπισμό και την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες], που δημοσιεύθηκε από το CCBE, τον Διεθνή Δικηγορικό Σύλλογο (International Bar Association, IBA) και τον Αμερικανικό Δικηγορικό Σύλλογο (American Bar Association, ABA) το 2014.
- (2) «[Guidance for a risk-based approach for legal professionals](#)» [Έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με την υιοθέτηση προσέγγισης βάσει κινδύνου για τους επαγγελματίες νομικούς], που δημοσιεύθηκε από την ομάδα χρηματοοικονομικής δράσης (FATF) το 2019.

Ωστόσο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι αυτοί οι δύο οδηγοί δημοσιεύθηκαν χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το ειδικό πλαίσιο της ισχύουσας ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Το κοινό στο οποίο απευθύνονται είναι οι δικηγόροι ανά τον κόσμο και διαλαμβάνουν βασικές αρχές. Επιπλέον, ο πρώτος οδηγός έχει καταστεί πλέον παρωχημένος τα τελευταία έτη και, ως εκ τούτου, ορισμένες υποκείμενες περιστάσεις ενδέχεται να έχουν μεταβληθεί.

Επιπλέον, η Legal Sector Affinity Group (ομάδας ενδιαφέροντος του νομικού τομέα) δημοσίευσε το έγγραφο καθοδήγησης με τίτλο «[Anti-Money Laundering Guidance for the Legal Sector](#)» [Έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες για τον νομικό τομέα] στο Ηνωμένο Βασίλειο το 2020, ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο βρισκόταν ακόμη σε μεταβατική περίοδο πριν από την αποχώρησή του από την ΕΕ. Πρόκειται για έναν από τους διάφορους οδηγούς που έχουν εκδοθεί από δικηγορικούς συλλόγους. Άλλα κράτη μέλη της ΕΕ περιλαμβάνουν οδηγούς που έχουν εκδοθεί από τον Δικηγορικό Σύλλογο της Ιρλανδίας ([Law Society of Ireland](#)) και από τον Ολλανδικό Δικηγορικό Σύλλογο ([Dutch Bar](#)).

Υπάρχουν επίσης δικαστικές αποφάσεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Οι δύο κύριες

υποθέσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο παρατίθενται στο εγχειρίδιο χρήστη, όπου περιγράφονται συνοπτικά. Οι αποφάσεις τους έχουν καίρια σημασία στον τομέα του αντικτύπου της οδηγίας και των κανόνων ΚΕΧ/ΧΤ γενικότερα, σε μία από τις βασικές αξίες του νομικού επαγγέλματος, στο επαγγελματικό απόρρητο (το οποίο αναφέρεται και με άλλους όρους, όπως δικηγορικό απόρρητο και προνόμιο των επαγγελματιών νομικών). Δεδομένου ότι το θέμα αυτό είναι πιθανό να τεθεί στο μεγαλύτερο μέρος του προγράμματος κατάρτισης των δικηγόρων σχετικά με τους κανόνες ΚΕΧ/ΧΤ, συνιστάται στους εκπαιδευτές να εξοικειωθούν με τις υποθέσεις αυτές:

- [Ordre des barreaux francophones et germanophone και λοιποί κατά Conseil des ministres](#), υπόθεση C-305/05
- [Michaud κατά Γαλλίας](#) (προσφυγή αριθ. 12323/11).

Οι εκπαιδευτές θα πρέπει επίσης να γνωρίζουν ότι το εγχειρίδιο χρήστη και μάλιστα οι προαναφερόμενες αποφάσεις αφορούν την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η οδηγία θα έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο και είναι πολύ πιθανό να υπάρχουν υποθέσεις εσωτερικού δικαίου, τις οποίες θα είναι επίσης σημαντικό να γνωρίζει και να κατανοεί ο εκπαιδευτής.

Είναι σημαντικό οι δικηγόροι να γνωρίζουν, αφενός, την ακριβή διατύπωση που χρησιμοποιείται τόσο στην έκδοση της οδηγίας στην εθνική τους γλώσσα όσο και στην εθνική νομοθεσία μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο και, αφετέρου, τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύεται συνήθως. Η εθνική νομοθεσία και η εθνική νομολογία δεν μπορούν να αποκλίνουν από το πρότυπο που προβλέπεται στην οδηγία σε επίπεδο ΕΕ, και εάν συμβαίνει κάτι τέτοιο, υπερισχύει η οδηγία. Ωστόσο, η έκταση των λέξεων μπορεί, παρ' όλα αυτά, να είναι ελαφρώς διαφορετική μεταξύ των κρατών μελών.

Τέλος, οι εκπαιδευτές θα πρέπει να λαμβάνουν επίσης υπόψη το πλαίσιο και το περιεχόμενο των εθνικών εκτιμήσεων κινδύνων, δεδομένου ότι οι συνθήκες που διέπουν τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες θα διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Η ομάδα χρηματοοικονομικής δράσης (FATF) τηρεί [αρχείο των εθνικών εκτιμήσεων κινδύνων](#).

ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Στο παρόν εγχειρίδιο εκπαιδευτή γίνεται επανειλημμένως μνεία σε δύο υφιστάμενους οδηγούς για τις ευθύνες των δικηγόρων σε σχέση με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Οι δημοσιεύσεις αυτές παρέχουν πρακτικά παραδείγματα του βαθμού στον οποίο το νομικό επάγγελμα είναι ευάλωτο σε κινδύνους εγκληματικής δραστηριότητας στον συγκεκριμένο τομέα. Δεν αφορούν ειδικά τις ευθύνες που απορρέουν από την ευρωπαϊκή νομοθεσία, αλλά αποτελούν γενικούς οδηγούς που προορίζονται προς χρήση από δικηγόρους ανά τον κόσμο. Αυτό θα πρέπει να τηρείται κατά του όταν χρησιμοποιείται το υλικό.

Ο οδηγός με τίτλο «A lawyer's guide to detecting and preventing money laundering», ο οποίος

δημοσιεύθηκε από το CCBE, τον Διεθνή Δικηγορικό Σύλλογο (IBA) και τον Αμερικανικό Δικηγορικό Σύλλογο (ABA) το 2014 (στο εξής: πρώτος οδηγός), είναι ο πλέον χρήσιμος για το παρόν εγχειρίδιο εκπαιδευτή, διότι από τη σελίδα 40 και μετά περιέχει περιπτωσιολογικές μελέτες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στα σεμινάρια κατάρτισης. Ειδικότερα, οι ευρωπαϊκές λύσεις μπορούν να υπογραμμιστούν κατά τη συζήτηση του υλικού με τους συμμετέχοντες.

Παρέχεται ευρύ φάσμα περιπτωσιολογικών μελετών. Καθεμία από αυτές φέρει τον τίτλο στον οποίο εμπίπτει η περιπτωσιολογική μελέτη και ακολουθείται από ένα σύνολο τυπικών πραγματικών περιστατικών. Κατόπιν ακολουθεί κατάλογος προειδοποιητικών σημάτων (red flags), τα οποία θα πρέπει να θέτουν κάθε συμμετέχοντα σε εγρήγορση για τα πραγματικά περιστατικά, ακολουθούμενα από μια λύση με τίτλο «Τι μπορείτε να κάνετε;».

Στη συνέχεια παρατίθεται ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα:

Ματαιωθείσες συναλλαγές και μεταφορά κεφαλαίων χωρίς υποκείμενες νομικές εργασίες

Μια νέα πελάτισσα προσέγγισε δικηγορικό γραφείο με οδηγίες για την παροχή βοήθειας σε μια σειρά αγορών περιουσιακών στοιχείων. Η πελάτισσα συνομιλούσε με νέο δικηγόρο του γραφείου, ο οποίος, κατόπιν αιτήματος της πελάτισσας, της παρείχε τα στοιχεία του λογαριασμού της επιχείρησης πριν ολοκληρωθεί η δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη ή πριν συναφθεί συμφωνία μαζί της. Η πελάτισσα δεν έδωσε περαιτέρω οδηγίες μετά την κατάθεση των κεφαλαίων. Στη συνέχεια, η πελάτισσα εξήγησε ότι δεν σκόπευε πλέον να αγοράσει τα σχετικά περιουσιακά στοιχεία και ζήτησε τα χρήματα που είχαν κατατεθεί να διατεθούν σε τρίτο αντί να επιστραφούν στον προσωπικό της λογαριασμό.

Προειδοποιητικά σήματα:

Αμέσως μετά την κατάθεση των κεφαλαίων στον λογαριασμό πελάτη, η συναλλαγή ματαιώνεται. Ο πελάτης ζητεί να αποσταλούν τα κεφάλαια που κατατέθηκαν σε τρίτο αντί να του επιστραφούν. Ο πελάτης αποφεύγει την προσωπική επαφή χωρίς βάσιμο λόγο.

Τι μπορείτε να κάνετε:

Μην επιτρέπετε σε πελάτες να καταθέτουν κεφάλαια σε πελάτη εάν δεν έχετε διενεργήσει προηγουμένως δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη, δεν έχετε στοιχειοθετήσει τον σκοπό της συναλλαγής και δεν έχετε βεβαιωθεί ότι δεν υπάρχουν κίνδυνοι νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σε σχέση με τα κεφάλαια. Εναλλακτικά, μην αποστέλλετε τα κεφάλαια στον τρίτο, αλλά επιστρέψτε τα, αντ' αυτού στην αρχική πηγή.

Και οι δύο οδηγοί, δηλαδή ο πρώτος οδηγός από τον οποίο αντλήθηκε η περιπτωσιολογική μελέτη, και ο δεύτερος οδηγός με τίτλο «Guidance for a risk-based approach for legal profession», που δημοσιεύθηκε από την ομάδα χρηματοοικονομικής δράσης το 2019 (στο εξής: δεύτερος οδηγός), περιλαμβάνουν καταλόγους προειδοποιητικών σημάτων που αναδεικνύουν τον βαθμό στον οποίο το νομικό επάγγελμα είναι ευάλωτο σε κινδύνους.

Ακολουθεί, λοιπόν, ένας συνήθης κατάλογος προειδοποιητικών σημάτων από το κεφάλαιο IV του πρώτου οδηγού, το οποίο αφορά ειδικά τα προειδοποιητικά σήματα (παρατίθεται μεγάλος αριθμός σημάτων):

Τρόπος πληρωμής

- Το περιουσιακό στοιχείο αγοράζεται με μετρητά και στη συνέχεια χρησιμοποιείται ταχύτατα ως εξασφάλιση δανείου.

Δεν υπάρχει εύλογη εξήγηση για τα ακόλουθα:

- έχει οριστεί ασυνήθιστα σύντομη περίοδος αποπληρωμής·
- επανειλημμένη αποπληρωμή ενυπόθηκων δανείων πριν από την αρχικά συμφωνηθείσα ημερομηνία λήξης· ή
- χρηματοδότηση που παρέχεται από δανειστή, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, εκτός από πιστωτικό ίδρυμα.

Στον δεύτερο οδηγό υπάρχει παράρτημα (παράρτημα 5) αφιερωμένο σε παραδείγματα προειδοποιητικών σημάτων που επισημαίνουν ύποπτες δραστηριότητες ή συναλλαγές για επαγγελματίες νομικούς («Examples of Red flags highlighting suspicious activities or transactions for legal professionals»), από το οποίο αντλήθηκαν τα ακόλουθα παραδείγματα:

ιβ) Η παρεχόμενη εξασφάλιση για τη συναλλαγή βρίσκεται επί του παρόντος σε χώρα υψηλού κινδύνου.

ιγ) Παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση κεφαλαίου για νεοσυσταθείσα εταιρεία ή διαδοχικές εισφορές για σύντομο χρονικό διάστημα στην ίδια εταιρεία, χωρίς λογική εξήγηση.

ιδ) Παρατηρήθηκε αύξηση κεφαλαίου από ξένη χώρα, η οποία είτε δεν έχει καμία σχέση με την εταιρεία είτε είναι υψηλού κινδύνου.

ιε) Η εταιρεία λαμβάνει εισφορά κεφαλαίου ή περιουσιακών στοιχείων σε είδος που είναι υπερβολικά υψηλή σε σύγκριση με την επιχειρηματική δραστηριότητα, το μέγεθος ή την αγοραία αξία της επιχείρησης, χωρίς λογική εξήγηση.

Τα παραδείγματα αυτά έχουν παρέχονται διότι καταδεικνύουν ότι, ακόμη και αν ο εκπαιδευτής δεν χρησιμοποιήσει κάποια από τις περιπτώσιολογικές μελέτες του πρώτου οδηγού, αμφότεροι οι οδηγοί παρέχουν πρακτικά προειδοποιητικά σήματα από τα οποία είναι εύκολο να διαμορφωθούν άλλες περιπτώσιολογικές μελέτες. Όπως προαναφέρθηκε, αποδεικνύεται ότι όσο πιο πρακτική μπορεί να είναι η κατάρτιση τόσο πιο εύκολα θα αφομοιώνεται από τους συμμετέχοντες.